

Kuriosa på vår klode

av Yngvar B. Steinholt
Filolog, Bergen.

I Le Monde Diplomatiques nordiske utgave for desember 2005 minner Steffen Moestrup oss betimelig om at Norge er en kuriositet. I sine dyptgripende betraktninger støtter han seg blant andre på nordisk samarbeidsminister Connie Hedegaard og forfatteren Ida Jessen. Sistnevnte har vendt hjem for å drikke te av arveporselenet etter å ha lyttet til den illevarslende stillheten 'helt mot nord' i to samfulle år. Slikt blir det innsikt av. Nå ligger Træna like utenfor det danske værkartet for Europa, så vi får bære over med at det er et par tusen kilometer fra Midt Norge til Mehamn.

Selvsagt er Norge en kuriositet. Fra et dansk ståsted er det endatil en svært beleilig kuriositet. Norge er noe riktig obskurt man kan dekke seg bak hver gang mindreverdighetskomplekset overfor det store Europa melder seg. Imens kan vi her oppe dyrke vårt eget, intern-nordiske mindreverdighetskompleks overfor den danske dannethet, kultiverthet og fine borgerskap (vi kastet som kjent vårt eget på båten i et uventet anfall av snarrådighet). Så stemmer vi i med reklamesangene om hvor deilig det er å være norsk i Danmark, oversetter The Julekalender, og rødmer kledelig når vi blir tatt for å være svensker i København. For om svenskene har lært seg å hate Danmark, er vi fortsatt ute av stand til å fatte hvorfor. Vi er tross alt en kuriositet.

Vi har problemer med å takle spøkefulle hånord fra svenskene, selv om vi vet de egentlig liker oss på en slags bisarr måte. Å bli kalt 'fjellaber' og 'barbarer' av frikadellesosieteten sør for Skagerak tar vi derimot med knusende ro, slik det sømmer seg kuriositeter. Den danske arrogansen biter ikke på oss fordi vi rett og slett er for enkle til å forstå den. Vi skulle likevel gjerne tatt del i tradisjonen med å se ned på det nordlige. Lenge overgikk vi danskene i nettopp den kunsten, men så kom minoriteter liksom i vinden. Plutselig tok det seg litt dårlig ut å halshugge og sterilisere samer og kvæner. Det ble til og med vanskelig å nekte nordlendinger hybel i hovedstaden i takt med at halve byen fikk aner nord for Grong.

Istedet har vi lært å leve oss inn i rollen som sosialt mindreverdige skapninger og primitive urmennesker, sammenlignet med den urbane åndseliten på det danske kontinent. Og det passer vi på å demonstrere hver gang vi er på besøk. Glem intellektuell debatt og kunstutstillinger på Louisiana! Vi er kun ute etter den danske liberalismens nådegaver: øl, sprit, flesk, porno og overgangsriter med teltpissing og hasjrøyking på Roskildefestivalen. Vi føler oss velkomne fordi vi aldri gjennomskuer det beregnende og overfladiske bak den berømte danske vennligheten. Vi er lykkelig naive primater. I det 21. århundre er få ting så kuriøst som nettopp det.

Hvorfor fortsetter vi å tviholde på denne selvutslettende, nærmest åndssvake kuriositeten? Kan vi ikke lappe på vår rurale utilstrekkelighet ved å ta etter våre danske ledestjerner? Fra tid til annen har vi prøvd. Vi kommer sikkert til å prøve igjen og igjen i vår ukuelige troskyldighet, til tross for et stigende antall uheldige erfaringer. Tenk bare på Fremskrittspartiet, nittitallsironien, OPS, eller vindmølleparkene som hakker de siste havørnene våre i skiver. Ville det bli bedre om vi også begynte å kjøre i 130 på motorveien, tømme svineurin i grunnvannet, innføre unntakstilstand hver gang det faller snø, forby sønnene og døtrene våre å gifte seg med utlendinger og sende ubåter til ørkenkrig i Irak? Noen av oss er nok tilbøyelig til å mene nettopp dét, men vi står samtidig på at enhver kuriositet må få trampe i klaveret på sin egen måte.

Hvorfor skal vi sloss i Irak når vi kan pumpe ut oljen istedet? Kan ikke granater fra Kongsberg like gjerne slippes i NATO-regi over brylluper i Kandahar? Om vi må si det selv, gjør vi det faktisk ikke så verst, selv med rød-grønn regjering og uten en statsminister med blikket til American Psycho. Når det gjelder skinnhellighet står hverken Statoil eller Hydro tilbake for A.P. Møller. Siv Jensen overgår glatt Pia Kjærsgård i kunsten å æresskjelle muslimer. Hun forstår nemlig å smile pent samtidig. Men på ett område ser det ut til at vi kommer til kort: Vi kan ikke konkurrere med Danskheten.

Først og fremst må vi innrømme at 'norskhet' ikke klinger på langt nær så godt rent fonetisk. Dernest er det danske så uovertruffent ensartet og enkelt definert utfra rent geopolitiske og historiske kjennsgjerninger. Ikke det? Men så spør Krarup og Langballe, kronideologene som for alvor har fått Dybbøl mølle til å brunmale: Danskheten rommer summen av det som hverken er 'fremmed', svensk, 'pølsetysk' eller på noen som helst måte kuriøst. Den er kort og godt den rene, ubesudlede normalitet! Som representant for de kuriøse naboer i nord vil jeg herved få takke Steffen Moestrup & co ærbødig for påminnelsen.